«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»
Ректори Донишгоҳи (Славянии) Россия
ва Тоҷикистон, доктори илмҳои
ҳуқуқшиносӣ, профессор
__________ Золотухин А.В
«25» 08 соли 2026

ТАҚРИЗИ МУАССИСАИ ПЕШБАР

ба диссертатсияи Сулаймонзода Рустами Неъматуло дар мавзуи «Усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо: проблемаҳои назария ва амалия», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ

Мутобиқати мавзуъ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Таҳқиқоти диссертатсионии Сулаймонзода Рустами Неъматуло дар мавзуи «Усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо: проблемаҳои назария ва амалия», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ, ки аз рӯйи он ба Шурои диссертатсионӣ мувофиқи фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз санаи 01.04.2022 №95/шд ва 25.10.2024 №407/шд ҳуқуқи қабули диссертатсияҳо барои ҳимоя дода шудааст, мувофиқ мебошад.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот. Мавзуи «Усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо: проблемаҳои назария ва амалия» бо таҳаввулоти муосири ҷинояткорӣ, мураккаб гардидани тарзу воситаҳои содир ва пинҳон намудани ҷиноятҳо, инчунин, зарурати такмили асосҳои назариявӣ ва амалии истифодаи усулҳои тактикии криминалистӣ асоснок мегардад. Дар шароити рушди босуръати технологияҳои иттилоотӣ, истифодаи воситаҳои рақамӣ ва шаклҳои нави фаъолияти ҷиноятӣ, фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар самти ошкор ва тафтиши ҷиноятҳо бо мушкилоти нав рӯ ба рӯ гардидааст. Ин ҳолат аз илми криминалистика таҳияи роҳу воситаҳои нави илмӣ ва амалии мутобиқ ба воқеияти муосирро талаб менамояд.

Мубрамияти мавзуъ, инчунин бо тамоюли афзоиши сатҳи ҷинояткорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мегардад. Тибқи

маълумоти омории Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар соли 2025 дар ҷумҳурӣ 23 448 ҷиноят ба қайд гирифта шудааст, ки нисбат ба соли 2024 4,8 фоиз зиёд мебошад. Аз ҷумла, афзоиши ғоратгарӣ, роҳзанӣ, қаллобӣ, дуздӣ ва ҷиноятҳои вобаста ба муомилоти ғайриқонунии воситаҳои нашъадор низ мушоҳида шудааст. Чунин вазъият зарурати баланд бардоштани самаранокии фаъолияти тафтишотӣ ва истифодаи усулҳои илман асосноки тактикиро боз ҳам муҳим мегардонад.

Дар баробари ин, дар илми криминалистика то ҳол нисбат ба мафҳум, моҳият ва ченакҳои қобили қабул будани усулҳои тактикӣ мавқеи ягонаи илмӣ ташаккул наёфтааст. Ихтилофи назарҳо ҳам ба асосҳои назариявии усулҳои тактикӣ ва ҳам ба ҳудуди қонунии татбиқи онҳо дар ҷараёни амалҳои тафтишӣ дахл дошта, дар амалия боиси муносибати гуногун ҳангоми истифодаи онҳо мегардад. Номуайянии мазкур метавонад ба сифати ҷамъоварии далелҳо, таъмини ҳуқуқу озодиҳои иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ ва самаранокии фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ таъсири манфӣ расонад.

Дар чунин шароит, таҳқиқи илмии масъалаҳои вобаста ба мафҳум, моҳият, низоми усулҳои тактикӣ ва муайян намудани ченакҳои қобили қабул будани истифодаи онҳо аҳаммияти муҳими назариявӣ ва амалӣ дорад. Муайян намудани меъёрҳои ягонаи истифодаи усулҳои тактикӣ барои таъмини қонуният, риояи ҳуқуқу манфиатҳои иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ, баланд бардоштани сифати тафтишоти пешакӣ ва ташаккули амалияи ягонаи ҳуқуқтатбиқкунӣ мусоидат менамояд.

Бо дарназардошти масъалаҳои зикршуда метавон қайд намуд, ки мавзуи интихобнамудаи муҳаққиқ ба талаботи рушди муосири илми криминалистика ва амалияи фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ пурра ҷавобгӯ буда, аҳаммияти баланди илмӣ ва амалӣ дорад. Аз ин рӯ, мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ мубрам, саривақтӣ ва барои такмили назария ва амалияи истифодаи усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо дорои аҳаммияти муҳим арзёбӣ мегардад.

Дараҷаи асоснокии гузориши илмӣ, хулосаю пешниҳод, ки дар диссертатсия оварда шудааст. Гузориши илмии диссертатсияи Сулаймонзода Рустами Неъматуло дар мавзуи «Усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо: проблемаҳои назария ва амалия» бо дараҷаи баланди асоснокии илмӣ таҳия гардидааст. Муаллиф

масъалаҳои назариявӣ ва амалии истифодаи усулҳои тактикиро дар фаъолияти тафтиши ҷиноятҳо ҳамаҷониба таҳлил намуда, хулосаҳои худро дар асоси омӯзиши васеи адабиёти илмии ватанӣ ва хориҷӣ, таҳлили қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҷрибаи мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, маводи мақомоти тафтишоти пешакӣ, мақомоти прокуратура, маълумоти оморӣ ва таҳлилии Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин истифодаи усулҳои муосири таҳқиқоти илмӣ асоснок намудааст. Барои ноил гардидан ба ҳадафҳои таҳқиқот аз методҳои диалектикӣ, таҳлилӣ, мантиқӣ-расмӣ ва муқоисавӣ-ҳуқуқӣ истифода шуда, заминаи назариявӣ ва эмпирикии таҳқиқот бо ҳамдигар пайванди мантиқӣ доранд.

Хулосаҳои диссертатсия аз натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ мантиқан бармеоянд ва аҳаммияти назариявию амалии онҳо асоснок мебошад. Муаллиф бори аввал дар доираи илми криминалистикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлили комплексии мафҳум, моҳият, тасниф ва ченакҳои қобили қабул будани истифодаи усулҳои тактикиро анҷом дода, исбот намудааст, ки интихоби усули тактикӣ бояд бо дарназардошти вазъияти мушаххаси тафтишотӣ, талаботи қонунгузорӣ, асоснокии илмӣ ва меъёрҳои ахлоқӣ амалӣ гардад. Дар диссертатсия, инчунин нақши усулҳои тактикӣ дар баланд бардоштани самаранокии ҷамъоварӣ, санҷиш ва баҳодиҳии далелҳо, таъмини қонуният ва ҳифзи ҳуқуқу манфиатҳои иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ бо далелҳои илмӣ асоснок карда шудааст.

Пешниҳодҳои илмӣ ва амалии муаллиф хусусияти навоварона дошта, аз натиҷаҳои таҳқиқот бевосита бармеоянд. Аз ҷумла, пешниҳоди таърифи илмии усули тактикӣ, таҳияи таснифи мукаммали усулҳои тактикӣ вобаста ба алоқамандии онҳо бо фаъолияти исботкунӣ, муайян намудани маҷмӯи ченакҳои қобили қабул будани истифодаи усулҳои тактикӣ, асоснок намудани хусусияти комплексии онҳо, инчунин муайян намудани мазмун ва аҳаммияти қарорҳои тактикӣ дар фаъолияти муфаттиш аз ҷумлаи муҳимтарин натиҷаҳои илмии диссертатсия мебошанд. Ҳамзамон, пешниҳодҳои муаллиф оид ба такмили қонунгузории мурофиаи ҷиноятӣ ва фаъолияти амалии мақомоти тафтишоти пешакӣ метавонанд барои ташаккули амалияи ягонаи истифодаи усулҳои тактикӣ, баланд бардоштани сифати тафтиши ҷиноятҳо ва такмили фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ истифода шаванд.

Дар маҷмӯъ, гузориши илмӣ, хулосаҳо ва пешниҳодҳои дар диссертатсия ироашуда аз ҷиҳати илмӣ пурра асоснок, мантиқан пайдарпай ва бо натиҷаҳои таҳқиқоти назариявию эмпирикӣ тасдиқ шудаанд. Онҳо дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалии муҳим буда, метавонанд дар рушди минбаъдаи илми криминалистика, такмили қонунгузории мурофиаи ҷиноятӣ, фаъолияти мақомоти тафтишоти пешакӣ, прокуратура ва инчунин дар раванди таълим ва омода намудани кадрҳои соҳаи ҳуқуқшиносӣ васеъ истифода гарданд

Навгонии илмии таҳқиқ ва саҳеҳияти натиҷаҳои гирифташуда. Навгониҳои илмӣ ва саҳеҳияти натиҷаҳои диссертатсия дар чанд ҷиҳати муҳими назариявӣ ва амалӣ зоҳир мешаванд. Аввалан, таҳқиқот дар соҳаи криминалистика ва ҳуқуқшиносӣ ба рушди назарияи истифодаи усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо саҳми назаррас мегузорад. Муаллиф бори аввал дар илми криминалистикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаҳои мафҳум, моҳият ва таъйиноти усули тактикиро ба таври мукаммал таҳлил намуда, онро ҳамчун воситаи аз ҷиҳати илмӣ асоснок, ки интихоби он аз вазъияти мушаххаси тафтишотӣ ва тактикӣ вобаста мебошад, асоснок кардааст. Ҳамзамон, равишҳои мавҷуда нисбат ба моҳияти усулҳои тактикӣ низомманд гардида, асосҳои назариявии истифодаи онҳо дар фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ такмил дода шудаанд.

Дуюм, навгониҳои илмии таҳқиқот дар самти методология ва тактикаи фаъолияти тафтишотӣ ба назар мерасанд. Дар диссертатсия таснифи нави усулҳои тактикӣ пешниҳод гардида, онҳо вобаста ба вазифаи ҷамъоварӣ, сабт, санҷиш, таҳлил, арзёбӣ ва истифодаи далелҳо ба гурӯҳҳои мустақил ҷудо шудаанд. Илова бар ин, муаллиф ченакҳои асосии қобили қабул будани истифодаи усулҳои тактикиро дар асоси мутобиқат ба қонунгузории мурофиаи ҷиноятӣ, асоснокии илмӣ ва риояи меъёрҳои ахлоқӣ муайян намуда, механизми қабул ва татбиқи қарорҳои тактикиро дар фаъолияти муфаттиш аз нуқтаи назари илмӣ асоснок кардааст. Ин пешниҳодҳо барои такмили тактикаи криминалистӣ ва баланд бардоштани самаранокии фаъолияти тафтишоти пешакӣ аҳаммияти амалӣ доранд.

Сеюм, таҳқиқот дорои навгонии консептуалӣ мебошад, зеро дар он муносибати низомӣ нисбат ба истифодаи усулҳои тактикӣ дар раванди исботи мурофиаи ҷиноятӣ ташаккул дода шудааст. Муаллиф таносуби усулҳои тактикӣ ва тактикӣ-техникӣ, инчунин моҳияти қарори тактикиро таҳлил намуда, асоснок менамояд, ки истифодаи

усулҳои тактикӣ бояд ба таҳлили вазъияти тафтишотӣ, пешгӯйии рушди он ва интихоби шакли аз ҳама самараноки фаъолияти муфаттиш асос ёбад. Ин равиш барои рушди минбаъдаи назарияи тактикаи криминалистӣ ва ташаккули амалияи ягонаи татбиқи он заминаи илмӣ фароҳам меорад.

Саҳеҳияти натиҷаҳои диссертатсия бо як қатор омилҳои илмӣ ва методологӣ таъмин гардидааст. Натиҷаҳои таҳқиқот ба омӯзиши ҳамаҷонибаи адабиёти илмии ватанию хориҷӣ, таҳлили қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҷрибаи фаъолияти мақомоти тафтишоти пешакӣ, прокуратура ва дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, инчунин маълумоти омории Сармаркази иттилоотӣ-таҳлилии Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон такя менамоянд. Дар ҷараёни таҳқиқот усулҳои умумии илмӣ ва махсуси илмӣ, аз ҷумла таҳлил, диалектика, усулҳои муқоисавӣ-ҳуқуқӣ ва мантиқӣ-расмӣ истифода шудаанд, ки эътимоднокии хулосаҳои илмиро таъмин менамоянд.

Илова бар ин, саҳеҳияти натиҷаҳои диссертатсия бо таҳлили амалияи воқеии фаъолияти мақомоти тафтишоти пешакӣ, омӯзиши маводҳои назорати прокурорӣ, таҳқиқи мушкилоти амалии истифодаи усулҳои тактикӣ ва муқоисаи натиҷаҳои бадастомада бо дастовардҳои олимони ватанию хориҷӣ тасдиқ мегардад. Аз ин рӯ, натиҷаҳои диссертатсия дорои навгонии назариявӣ ва аҳаммияти баланди амалӣ буда, метавонанд барои такмили қонунгузории мурофиаи ҷиноятӣ, рушди илми криминалистика, фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва такмили раванди таълими фанҳои криминалистика ва ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ самаранок истифода шаванд.

Аҳаммияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия.

Аҳаммияти натиҷаҳои диссертатсия дар ҷанбаҳои илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ ба таври возеҳ ифода ёфтааст. Аз нуқтаи назари илмӣ, таҳқиқот ба рушди назарияи криминалистика ва ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ саҳми назаррас мегузорад. Муаллиф бори аввал дар Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаҳои марбут ба мафҳум, моҳият, тасниф, асосҳои методологӣ ва ченакҳои қобили қабул будани истифодаи усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳоро ба таври комплексӣ таҳлил намуда, равиши илмии навро нисбат ба истифодаи онҳо пешниҳод кардааст. Дар доираи таҳқиқот низоми илмии таснифи усулҳои тактикӣ, асосҳои интихоби онҳо вобаста ба вазъияти тафтишотӣ, инчунин мафҳуми қарори тактикӣ такмил дода

шуда, заминаи назариявии минбаъдаи рушди тактикаи криминалистӣ ва таҳқиқоти илмӣ дар ин самт фароҳам оварда шудааст. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд ҳангоми таълими фанҳои криминалистика, ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ, таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои таълимӣ ва анҷом додани таҳқиқоти илмии минбаъда истифода гарданд.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки хулосаҳо ва пешниҳодҳои муаллиф ба такмил додани фаъолияти мақомоти таҳқиқ, тафтишоти пешакӣ, прокуратура ва дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ равона шудаанд. Пешниҳодҳои илмӣ оид ба муайян намудани ченакҳои қобили қабул будани истифодаи усулҳои тактикӣ, такмили механизми интихоби онҳо вобаста ба вазъияти тафтишотӣ, инчунин тавсияҳо оид ба истифодаи самараноки усулҳои тактикӣ метавонанд сифати ҷамъоварӣ, санҷиш ва баҳодиҳии далелҳоро беҳтар намуда, самаранокии тафтиши ҷиноятҳоро баланд бардоранд. Илова бар ин, натиҷаҳои таҳқиқот барои такмили қонунгузории мурофиаи ҷиноятӣ, таҳияи дастурҳои методӣ ва баланд бардоштани сатҳи омодагии касбии муфаттишон, таҳқиқбарандагон ва прокуророн аҳаммияти амалӣ доранд.

Аҳаммияти иқтисодии натиҷаҳои диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки истифодаи илмӣ асосноки усулҳои тактикӣ метавонад ба баланд гардидани самаранокии фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, кам шудани муҳлати тафтиши парвандаҳои ҷиноятӣ, истифодаи мақсадноки захираҳои моддӣ ва меҳнатӣ, пешгирии такрори амалҳои тафтишотӣ ва коҳиш ёфтани хароҷоти марбут ба тафтиши ҷиноятҳо мусоидат намояд. Баланд гардидани сифати тафтиши пешакӣ, инчунин барои коҳиш додани хатогиҳои мурофиавӣ, кам намудани хароҷоти иловагӣ вобаста ба баррасии такрории парвандаҳо ва истифодаи самараноки имкониятҳои мақомоти ҳифзи ҳуқуқ замина фароҳам меорад.

Аҳаммияти иҷтимоии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки татбиқи натиҷаҳо ва тавсияҳои пешниҳодшуда барои таъмини қонуният, ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, риояи принсипҳои мурофиаи одилона ва баланд бардоштани сатҳи ҳифзи ҳуқуқ мусоидат мекунад. Муайян намудани ченакҳои ягонаи истифодаи усулҳои тактикӣ имконият медиҳад, ки истифодаи усулҳои ғайриқонунӣ ё аз ҷиҳати ахлоқӣ ғайриқобили қабул пешгирӣ гардида, ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ таъмин карда шаванд. Ҳамзамон, такмил ёфтани фаъолияти тафтишотӣ, баланд гардидани

сифати ошкор ва тафтиши ҷиноятҳо, таҳкими эътимоди ҷомеа ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва баланд шудани самаранокии муқовимат ба ҷинояткорӣ аҳаммияти муҳими иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсияро нишон медиҳанд. Аз ин рӯ, натиҷаҳои таҳқиқот на танҳо барои рушди илми криминалистика, балки барои такмили фаъолияти амалии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, истифодаи оқилонаи захираҳои давлатӣ ва таҳкими волоияти қонун дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дорои аҳаммияти муҳим мебошанд.

Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ. Натиҷаҳои диссертатсия аз ҷиҳати илмӣ эътимоднок, дуруст ва асоснок мебошанд. Пеш аз ҳама, эътимоднокии онҳо бо истифодаи заминаи васеи назариявӣ, методологӣ ва эмпирикии таҳқиқот таъмин гардидааст. Муаллиф дар ҷараёни таҳқиқ асарҳои олимони ватанию хориҷӣ дар соҳаи криминалистика, ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ, ҳуқуқи ҷиноятӣ, психология, ҷомеашиносӣ ва дигар соҳаҳои марбут, инчунин санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва маводи конференсияҳои илмиро мавриди таҳлил қарор додааст. Ин ҳолат ба муаллиф имкон додааст, ки масъалаҳои назариявии истифодаи усулҳои тактикиро ҳамаҷониба таҳлил намуда, хулосаҳои илмии асоснок пешниҳод намояд.

Ҳамзамон, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ бо истифодаи маҷмӯи усулҳои умумии илмӣ ва махсуси илмӣ таъмин шудааст. Дар диссертатсия аз усулҳои таҳлил, диалектика, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ ва мантиқӣ-расмӣ васеъ истифода гардида, онҳо барои омӯзиши ҳамаҷониба ва объективии масъалаҳои мавриди таҳқиқ, муайян намудани қонуниятҳои истифодаи усулҳои тактикӣ ва таҳияи хулосаҳои илмӣ заминаи боэътимод фароҳам овардаанд.

Бояд қайд намуд, ки натиҷаҳои таҳқиқот ба заминаи мустаҳками эмпирикӣ такя мекунанд. Дар ҷараёни таҳқиқот фаъолияти мақомоти тафтишоти пешакӣ, воҳидҳои тафтишӣ, мақомоти прокуратура, таҷрибаи назорати прокурорӣ ва роҳбарии мурофиавии тафтиши парвандаҳои ҷиноятӣ мавриди омӯзиш қарор гирифтаанд.

Илова бар ин, эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо муқоисаи онҳо бо дастовардҳои илми муосири криминалистика ва мавқеи олимони маъруфи ватанию хориҷӣ таъмин шудааст. Муаллиф назарияҳои гуногуни илмиро таҳлил намуда, дар асоси арзёбии интиқодӣ ва муқоисавии онҳо мавқеи мустақили илмии худро асоснок кардааст. Пешниҳодҳои илмӣ ва тавсияҳои амалии диссертант аз

таҳлили амиқи масъалаҳои назариявӣ ва таҷрибаи амалии фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ бармеоянд ва бо воқеияти амалияи тафтиши ҷиноятҳо мутобиқат доранд.

Ҳамин тариқ, натиҷаҳои диссертатсия дорои дараҷаи баланди эътимоднокӣ, дурустӣ ва асоснокии илмӣ буда, ба таҳлили ҳамаҷонибаи сарчашмаҳои назариявӣ, истифодаи методҳои муосири таҳқиқот, омӯзиши таҷрибаи амалии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва таҳқиқи маълумоти воқеии фаъолияти тафтишотӣ асос ёфтаанд. Ин ҳолат имкон медиҳад, ки хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллиф ҳамчун натиҷаҳои илмии асоснок арзёбӣ гардида, дар такмили назарияи криминалистика, қонунгузории мурофиаи ҷиноятӣ ва фаъолияти амалии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ самаранок истифода шаванд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ. Саҳми шахсии довталаб барои дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот бо якчанд омилҳо муайян карда мешавад: аввалан, натиҷаҳои илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ, аз ҷумла, хулосаҳои назариявӣ, муқаррароти асосии ҳимояшаванда ва тавсияҳои амалӣ аз ҷониби муаллиф мустақилона ба даст оварда шудаанд; дуюм, саҳми шахсии муаллиф дар навгонии илмие, ки ҷиҳати ҳалли масъалаҳои мубрами марбут ба мафҳумҳо, тасниф, ченакҳои истифодаи усули тактикӣ ва аҳаммияти онҳо дар тафтиши ҷиноятҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод шудаанд, ифода меёбад.

Ҷанбаҳои гуногуни таҳқиқоти диссертатсионӣ дар шакли мақола ва маъруза дар конференсияҳо ва семинарҳои илмию амалии байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ пешниҳод карда шудаанд.

Нашри натиҷаҳои таҳқиқот дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Натиҷаҳои таҳқиқоти пешниҳодшуда дар асарҳои нашршудаи муаллиф, аз ҷумла дар 9 мақолаи илмӣ, ки аз онҳо 4 адад дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 5 адад дар дигар нашрияҳо ба табъ расидаанд, инъикос ёфтаанд. Аз ҷумла:

I. Мақолаҳое, ки дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва тавсиякардаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба табъ расидаанд:

[1–М]. Сулаймонзода, Р.Н. Оптимизация тактических приемов разрешения конфликтных ситуаций в ходе расследования [Текст] / Р.Н.

Сулаймонзода // Законодательство. – 2026. – №1 (60). – С. 216-225. ISSN 2410-2903.

[2–М]. Ямоқова, З.Д., Сулаймонзода, Р.Н. Мафҳум ва моҳияти усули тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноят [Матн] / З.Д. Ямоқова, Р.Н. Сулаймонзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимой-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ – 2026. – №4. – С. 315-321. ISSN 2413-5151.

[3–М]. Сулаймонзода, Р.Н. Асосҳои методологии истифодаи усулҳои тактикӣ ҳангоми тафтиши ҷиноятҳо [Матн] / Р.Н. Сулаймонзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимой-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ – 2026. – №5. – С. 345-351. ISSN 2413-5151.

[4–М]. Сулаймонзода, Р.Н. Классификация тактического приема: теоретические и правовые вопросы [Текст] / Р.Н. Сулаймонзода // Законодательство. – 2026. – №2 (62). – С. 401-410. ISSN 2410-2903.

II. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷмуаҳо ва дигар нашрияҳои илмӣ-амалӣ чоп шудаанд:

[5–М]. Сулаймонзода, Р.Н. Теоретико-прикладные основы криминалистической тактики осмотра места происшествия [Матн] / Р.Н. Сулаймонзода // Дастовардҳо, мушкилот ва дурнамои инкишофи қонунгузории мурофиавии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон: маҷмуаи маводди конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ, ш. Душанбе, 03-юми декабри с. 2025 / Зери таҳр. н.и.ҳ., дотсент П.А. Насуриён, д.и.ҳ., дотсент Р.Р. Раҳмадҷонзода. – Душанбе: Нашриёти ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2026. – С. 121-129.

[6–М]. Сулаймонзода, Р.Н. Тактикаи пурсиши гумонбаршуда ва айбдоршаванда: масъалаҳои қонунгузорӣ ва назария [Матн] / Р.Н. Сулаймонзода // Маводди VIII-умин конференсияи илмӣ-назариявии байналмилалии «Ҳуқуқи инсон ва ҷаҳонишавӣ» бахшида ба Рӯзи ҳуқуқи инсон // Зери назари умумии н.и.ҳ., дотсент Насуриён П.А., д.и.ҳ., дотсент Раҳмадҷонзода Р.Р. – Душанбе: Нашриёти ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2026. – С. 280-290.

[7–М]. Сулаймонзода, Р.Н. Соотношение тактических и тактико-технических приемов в системе ключевых понятий криминалистической тактики [Текст] / Р.Н. Сулаймонзода // Материалы 10-ой международной научно-практической конференции на тему «Научные тренды и тренды в контексте глобализации». – Умео, Швеция, 2026. – С. 95-104.

[8–М]. Сулаймонзода, Р.Н. Законность тактических приемов в системе критериев их допустимости [Текст] / Р.Н. Сулаймонзода // Материалы международной научно-практической конференции на тему «Аубакировские чтения» (12-ежегодные чтения). – Алматы, Республика Казахстан, 2026. – С. 141-47.

[9–М]. Сулаймонзода, Р.Н. Критерии допустимости использования тактического приема: теоретико-правовые вопросы [Текст] / Р.Н. Сулаймонзода // Материалы международной научно-практической конференции на тему «Актуальные проблемы предварительного расследования. – Волгоград, 2026. – С.83-92.

Теъдоди маводи чопшуда ба банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, № 267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Арзёбии мазмуни диссертатсия ва дараҷаи ба итмом расидани он. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия. Дар муқаддимаи диссертатсия мубрамияти мавзуи таҳқиқот бо назардошти рушди шаклҳои муосири ҷинояткорӣ, мураккаб гардидани фаъолияти тафтишотӣ ва зарурати такмили асосҳои назариявӣ ва амалии истифодаи усулҳои тактикӣ ҳамаҷониба асоснок карда шудааст. Муаллиф дараҷаи таҳқиқи мавзуъро таҳлил намуда, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, объект ва предмети он, асосҳои назариявӣ, методологӣ ва эмпирикии таҳқиқ, навгонии илмӣ, аҳаммияти назариявию амалӣ, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳо ва мутобиқати диссертатсияро ба шиносномаи ихтисоси илмии 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ ба таври муфассал муайян намудааст. Муқаддима аз лиҳози мазмун ва сохтор ба талаботи муқарраргардидаи таҳияи корҳои диссертатсионӣ пурра ҷавобгӯ мебошад.

Диссертатсия аз номгӯйи ихтисораҳо ва аломатҳои шартӣ, муқаддима, се боб, шаш зербоб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт ва феҳристи интишороти илмии довталаб иборат буда, ҳаҷми умумии он 177 саҳифаро ташкил медиҳад. Сохтори рисола мантиқӣ, пайдарпай ва ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот пурра мутобиқ мебошад.

Боби якум – «Асосҳои назариявии истифодаи усулҳои тактикӣ дар тафтиши ҷиноятҳо» (саҳифаҳои 18-68) ба омӯзиши масъалаҳои назариявии истифодаи усулҳои тактикӣ бахшида шудааст. Дар ин боб муаллиф мафҳум, моҳият ва хусусиятҳои криминалистии усули

тактикиро мавриди таҳлили амиқ қарор дода, муносибатҳои гуногуни илмиро оид ба фаҳмиши ин категория мавриди баррасӣ қарор додааст. Ҳамзамон, асосҳои назариявии таснифи усулҳои тактикӣ, меъёрҳои гурӯҳбандии онҳо ва аҳаммияти тасниф дар такмили фаъолияти тафтишотӣ таҳлил гардида, нуқтаи назари муаллиф оид ба низоми мукаммали усулҳои тактикӣ асоснок карда шудааст.

Боби дуюм – «Асосҳои методологӣ ва ченакҳои қобили қабул будани истифодаи усулҳои тактикӣ» (саҳифаҳои 69-114) ҷанбаҳои методологии истифодаи усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳоро фаро мегирад. Дар ин қисмат асосҳои методологии татбиқи усулҳои тактикӣ, нақши онҳо дар раванди дарёфти ҳақиқати объективӣ, инчунин ченакҳои асосии қобили қабул будани истифодаи онҳо аз нуқтаи назари талаботи қонунгузории мурофиаи ҷиноятӣ, асоснокии илмӣ ва меъёрҳои ахлоқӣ мавриди таҳқиқоти илмӣ қарор гирифтаанд. Муаллиф зарурати риояи мувозинат байни самаранокии фаъолияти тафтишотӣ ва ҳифзи ҳуқуқу манфиатҳои иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятиро асоснок менамояд.

Боби сеюм – «Усулҳои тактикӣ ва тактикӣ-техникии криминалистӣ ва амалишавии қарорҳои муфаттиш дар тафтиши ҷиноятҳо» (саҳифаҳои 115-150) ба таҳлили масъалаҳои амалии истифодаи усулҳои тактикӣ бахшида шудааст. Дар ин боб таносуби усулҳои тактикӣ ва тактикӣ-техникӣ ҳамчун категорияҳои асосии тактикаи криминалистӣ таҳлил гардида, моҳият ва хусусиятҳои қарорҳои тактикии муфаттиш, тартиби қабул ва татбиқи онҳо дар шароити мушаххаси тафтишӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Ҳамчунин, пешниҳодҳои муаллиф оид ба такмили истифодаи усулҳои тактикӣ ва баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти тафтишоти пешакӣ аҳаммияти назариявӣ ва амалии махсус доранд.

Дар маҷмуъ, мазмуни диссертатсия бо пайдарпайии мантиқӣ, фарогирии ҳамаҷонибаи масъалаҳои таҳқиқшаванда, таҳлили амиқи назариявӣ ва амалии мавзуъ, асоснокии хулосаҳо ва мутобиқати онҳо ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот фарқ мекунад. Сохтори рисола муназзам буда, дараҷаи ба итмом расидани таҳқиқот баланд арзёбӣ мегардад, зеро ҳамаи масъалаҳои дар назди муаллиф гузошташуда ҳаллу фасли илмии худро пайдо намуда, натиҷаҳои бадастомада дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалии муҳим мебошанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии

Тоҷикистон. Диссертатсияи Сулаймонзода Рустами Неъматуло дар мавзуи «Усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо: проблемаҳои назария ва амалия», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ ба талаботи қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки аз 30 сентябри соли 2021, №7 тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад.

Мутобиқати тахассусии довталаб ба дараҷаи илмӣ. Тахассуси илмии Сулаймонзода Рустами Неъматуло ба ихтисоси илмиии дархостшаванда 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ мувофиқат мекунад. Таҳқиқоти диссертатсионӣ аз ин ҷиҳат қобили дастгирӣ мебошад.

Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба диссертатсия.

1. Дар диссертатсия масъалаҳои назариявии мафҳум, моҳият, тасниф ва ченакҳои қобили қабул будани усулҳои тактикӣ ба таври муфассал таҳлил гардида, пешниҳодҳои муаллиф оид ба такмили асосҳои назариявии истифодаи онҳо асоснок карда шудаанд. Бо вуҷуди ин, таҳқиқот бештар хусусияти умумии криминалистӣ дошта, масъалаҳои татбиқи усулҳои тактикӣ вобаста ба намудҳои алоҳидаи ҷиноятҳо (масалан, ҷиноятҳои коррупсионӣ, киберҷиноятҳо, ҷиноятҳои иқтисодӣ ва ҷиноятҳои муташаккили фаромиллӣ) ба таври алоҳида мавриди таҳлил қарор нагирифтаанд. Ба андешаи мо, таҳқиқи хусусиятҳои истифодаи усулҳои тактикӣ нисбат ба категорияҳои алоҳидаи ҷиноятҳо метавонист арзиши амалии таҳқиқотро боз ҳам баланд бардорад.

2. Муаллиф дар рафти таҳқиқот аз осори олимони ватанию хориҷӣ васеъ истифода намуда, масъалаҳои назариявии усулҳои тактикиро таҳлил кардааст. Бо вуҷуди ин, таҳлили муқоисавии қонунгузорӣ ва таҷрибаи амалии давлатҳои хориҷӣ оид ба танзими истифодаи усулҳои тактикӣ ва муайян намудани ченакҳои қобили қабул будани онҳо нисбатан маҳдуд мебошад. Васеъ намудани таҳқиқоти муқоисавӣ, махсусан бо таҷрибаи давлатҳое, ки низоми пешрафтаи криминалистика доранд, метавонист ба асоснокии бештари баъзе пешниҳодҳои илмии муаллиф ва имконияти татбиқи таҷрибаи пешқадами байналмилалӣ дар амалияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат намояд.

3. Дар диссертатсия муаллиф пешниҳодҳои мушаххасро оид ба такмили асосҳои назариявии истифодаи усулҳои тактикӣ ифода намудааст. Бо вуҷуди ин, баъзе пешниҳодҳои марбут ба такмили қонунгузории мурофиаи ҷиноятӣ бештар дар шакли тавсияҳои умумӣ ифода гардида, механизми татбиқи амалии онҳо, тартиби ворид намудани тағйиру иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва пешбинӣ намудани таъсири онҳо ба фаъолияти мақомоти тафтишоти пешакӣ ба таври кофӣ мушаххас карда нашудааст. Ба андешаи мо, таҳияи лоиҳаи тағйиру иловаҳо ба меъёрҳои алоҳидаи Кодекси мурофиаи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон ё пешниҳоди модели ҳуқуқии татбиқи онҳо метавонист аҳаммияти амалии таҳқиқотро боз ҳам тақвият бахшад.

Бо вуҷуди ин, эроди мазкур хусусияти баҳсталаби илмӣ ва тавсиявӣ дошта, ба арзиши илмӣ, навгонии таҳқиқот ва аҳаммияти назариявию амалии диссертатсия таъсири манфӣ намерасонад ва метавонад дар ҷараёни муҳокимаи илмии рисола мавриди баррасӣ қарор гирад.

Автореферати диссертатсия тибқи тартиби муқарраршуда барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ таҳия гардида, мазмуни асосии кори таҳқиқро инъикос менамояд ва дар он, натиҷаҳои назарраси илмӣ асоснок гардида, шарҳи пурраи худро ёфтаанд.

Хулосаи умумӣ оид ба диссертатсия. Хулоса, диссертатсияи Сулаймонзода Рустами Неъматуло дар мавзуи «Усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо: проблемаҳои назария ва амалия», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ дар сатҳи зарурии илмӣ анҷом ёфта, аз ҷиҳати мазмун ба талаботи мавҷуда мутобиқ мебошад.

Диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ буда, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ сазовор мебошад.

Тақризи муассисаи пешбар дар асоси муқаррароти бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйиру

иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, таҳия ва пешниҳод шудааст.

Диссертатсия ва автореферат дар семинари ғайринавбати васеи илмӣ-назариявии кафедраи ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятии ва криминалистикаи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи (Славянии) Россия Тоҷикистон баррасӣ шудааст. Суратҷаласаи ғайринавбатии семенари васеи илмӣ-назариявӣ таҳти №1 аз 21 августи соли 2026.

Тақризи муассисаи пешбар аз ҷониби Ҳамроев Шуҳрат Садирович, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, декани факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон, дар семинари ғайринавбатии васеи илмӣ - назариявӣ кафедра баррасӣ, муҳокима ва ҷонибдорӣ шудааст. Дар семинари ғайринавбатии васеи илмӣ - назариявӣ кафедра аз 10 нафар иштирок доштанд: 10 нафар. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 10, «зид» - нест, «бетараф» - нест. Суратҷаласаи ғайринавбатии кафедра таҳти № 1 аз 21 августи соли 2026.

Раиси семинари васеи илмӣ- назариявӣ:
Муваққаттан иҷрокунандаи вазифаи
мудири кафедраи ҳуқуқи мурофиаи
ҷиноятӣ ва криминалистика
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Назарзода Р.Ғ.

Ташхисгар:
Декани факултети ҳуқуқшиноси
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Ҳамроев Ш.С.

Котиби ҷаласа:
Муаллими кафедраи ҳуқуқи мурофиаи
ҷиноятӣ ва криминалистика Холзода А.Х.

Имзои Хамроев Ш.С., Назарзоад Р.Г. ва котиби ҷаласа Холзода А.Х. -ро тасдиқ менамоям:
Муовини сардори шуъбаи кадрҳои
Донишгоҳи (Славянии) Россия ваТоҷикистон Боровицкая Л.А.
«24» 08 2026 сол

Телефон: (+992) 37 221-35-50
Почтаи электронӣ: p.rektora@mail.ru
Ҷойгиршавӣ: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе, кӯчаи Мирзо Турсунзода, 30.